

▲ «**GALVENAJĀ** lomā ir skaņas, garšas, smaržas, pieskārieni un pats skatītājs, jo, liekot lietā iztēli, viņam jābūt aktīvam izrādes dalībniekam,» skaidro Liena Šmukste (vidū), kura iestudējumu *Grāmata zīme* veidojusi kopā ar aktieriem Maiju Arvenu, Ievu Džindžu, Emīlu Krūmiņu, Janu Līsovu un Andi Strodu.

FOTO - AIVARS LIEPIŅŠ, DIENAS MEDIJI

Ceļojums laikā un pasaulē, to neredzot

Sajūtu teātra izrāde *Grāmata zīme* Nacionālajā bibliotēkā

Linda Liepiņa

«**ŠO** izrādi veidoju kā maģistra darbu Latvijas Kultūras akadēmijā, beidzot režijas kursu,» informē Liena Šmukste, kuras veidotā sajūtu teātra izrāde *Grāmata zīme* 12. aprīlī sastapsies ar skatītājiem Latvijas Nacionālajā bibliotēkā (LNB).

Sajūtu teātris ir jauns un neierasts mākslas žanrs Latvijā. Liena Šmukste nosauc tikai Viestura Roziņa izrādi *Piramīda*. Viņas pašas pirmā sastapšanās ar sajūtu teātri bija pērn vasarā, kad vadījusi meistarības klasi Līvānos un sākusī pētīt, kas tas tāds ir. «Sajūtu teātris ļauj iepazīt pasauli un gūt neparastu pieredzi caur piecām mums svarīgajām maņām – dzirdi, tausti, garšu, smaržu un redzi. Kāda no maņām tiek

uz laiku izslēgta, visbiežāk tiek aizsietas acis vai izrāde notiek tumšā. Galvenajā lomā ir skaņas, garšas, smaržas, pieskārieni un pats skatītājs, jo, liekot lietā iztēli, viņam jābūt aktīvam izrādes dalībniekam,» skaidro Liena Šmukste.

Drosmīgs un neparasts eksperiments? «Neskrienam gluži ar galvu sienā un neizgudrojam neko jaunu, jo pie mums bija atbraukusi Karolīna Žernīte, kura jau daudzus gadus darbojas ar sajūtu teātri Lietuvā, un novadīja meistarības klasi. Izstāstījām viņai savu ideju – par ko gribam veidot stāstu –, un tad jau meklējām, kā to atklāt caur pieskārieniem, smaržu, garšu un skaņu, skatītājam esot ar aizsegtām acīm. Tāpēc izrāde ir piemērota cilvēkiem no 15 gadu vecuma, skatītājiem bez lat-

viešu valodas zināšanām, arī skatītājiem ar redzes traucējumiem,» režisore stāsta.

Izrādes tēma par grāmatām pie Lienas Šmukstes atnāca pakāpeniski. Kad viņa piestrādājusi LNB izstādē *Luters. Pagriezieni*, ekspozīcijas *Grāmata Latvijā* vadītāja Inga Sargunte pievērsusi Lienas uzmanību sajūtu galdam. «Neilgi pēc 1940. gada 9. augusta, kad Latvija nokļuva PSRS sastāvā, tika pieņemts lēmums sastādīt aizliegto grāmatu sarakstu un iznīcināt bibliotēku fondus. Grāmatas dedzināja, skaldīja kā malku, samala makulatūrā... Par aizliegto grāmatu glabāšanu draudēja sods, bet cilvēki grāmatas slēpa – saldētavā sviesta pikuci, citu grāmatu vākos, pieliekamajos kambaros, drēbju kaučēs, bēniņos, pat ierokot ze-

mē,» stāsta Liena Šmukste. Meklējot informāciju par grāmatu slēpšanu, viņa uzgāja kādas sievietes stāstu. «Meitenei bija četri gadi, kad mājās iebruka čekisti un revidēja grāmatu plauktu. Viņas tēti pēc tam arestēja. Šobrīd tas liekas nesaprotami, ka grāmata var būt ģimenes traģēdijas pamatā, likteņa noteicēja,» stāsta Liena Šmukste.

Izrādes *Grāmata zīme* skatītājam jābūt gatavam ceļot laikā. Aizsienot acis, radošās komandas interpretācijā būs iespēja nonākt 1974. gadā. Grāmatas tiks meklētas, tās tiks slēptas. Būs arī vēlākā laika *Baltijas ceļa* pārdzīvojums. LNB izrādei ir pašsaprotama vieta, jo tajā ir iespēja brīvi lasīt jebkuru grāmatu.

Tuvākās izrādes – 13. aprīlī, 10. un 11. maijā. ●